

Nr 448

Av herr von Friesen m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till åtgärder i kariesförebyggande syfte.

I årets statsverksproposition har chefen för inrikesdepartementet begärt ett reservationsanslag av 95 000 kronor till åtgärder i kariesförebyggande syfte.

Ifrågavarande anslag är avsett att användas för ett fullföljande av en av medicinalstyrelsen till hösten 1957 planerad upplysnings- och propagandakampanj i syfte att minska tandrötans härjningar, vartill redan för budgetåret 1956/1957 anvisats ett reservationsanslag av 55 000 kronor. I 1956 års statsverksproposition säges om denna propaganda att den avser »väcka den enskilde individens insikter om och förståelse för den kariesframkallande effekt, som under vissa omständigheter är förenad med konsumtionen av en del näringsämnen, och hur dessa skadeverkningar kan begränsas samt att över huvud taget sprida ökad kännedom om värdet av en riktigt sammansatt kost och iakttagandet av en god munhygien».

I Sverige domineras den kariesprofylaktiska diskussionen och propagandan av föredrag, tidningsartiklar, film och broschyrer huvudsakligen behandlande sötsakskonsumtionens vådor och behovet av förbättrad munhygien. Medicinalstyrelsens begäran om anslag synes bygga på att en intensifierad propaganda i sådan riktning är önskvärd. Det är att hoppas att de allmänna medel som anslås härför verkligen skall leda till avsedd verkan. Denna förhoppning bör uttalas trots att man ännu icke känner till vad medicinalstyrelsens folder, film, affischer, flygblad m. m. verkligen skall innehålla av bevisade och vederhäftiga upplysningar eller vilja föreslå såsom åtgärder med sådan effekt, att kariesfrekvensen kommer att visa en påtaglig sänkning och att ett minskat tandvårdsbehov kommer att kunna påvisas för landsting och kommuner antingen i högre behandlingskapacitet per barn-tandläkare eller i minskat krav på anställning av folktandläkare. Medan det står klart för var och en att en vederhäftig och skickligt genomförd upplysning på området kan bidra till ökad förståelse för munhygiens och tandvårdens betydelse samt hjälpa till att förhindra skadliga verkningar vid uppenbart missbruk av socker i hushåll, matvaror, bröd, läskedrycker eller vid förtäring av sötsaker, bakelser, tårter och liknande, ställer sig tyvärr åtskilliga kariesforskare och fackmän såväl som lekmän tveksamma inför möjligheten att på upplysningens och propagandans väg över huvud taget nå resultat av verklig betydelse i här nämnda avseenden. Det bör därför uttalas såsom ett bestämt krav vid bifall till föreliggande förslag att an-

slaget skall räcka till för en vetenskapligt bärkraftig utredning av medicinalstyrelsens tandvårdsbyrå huruvida den av staten ekonomiskt bekostade upplysningsverksamheten verkligen har påvisbar effekt i sänkning av kariesfrekvensen och minskat tandvårdsbehov. Detta skulle vara synnerligen värdefullt dels därför att kraftigare åtgärder då skulle visa sig vara berättigade, dels även därför att de forskare och fackmän, som nu håller före att medlen i stället borde ha använts till stöd åt den medicinsk-odontologiska svenska forskningens ivriga målsträvanden, därvid kunde övertygas om att de stora statsutgifterna för enbart propaganda icke är felaktigt använda.

Internationellt tilldrager sig den indirekt verkande antisoocker- och anti-sötsakspropagandan obetydligt intresse i jämförelse med den stora vikt länder såsom USA, England, Schweiz, Västtyskland m. fl. fäster vid direkt och positivt verkande angrepp mot kariesuppkomst genom dels lokal behandling av tandytorna med fluorlösningar, dels och framför allt fluoridering av dricksvatten. På området har svenska kariesforskare livligt deltagit med vetenskapliga utredningar. Hit hör professor Westins nu klassiska arbeten över fluorosen, två värdefulla avhandlingar som från hans skola utgivits av laborator Bergman och av avdelningstandläkaren Irene Hagland över den utmärkta effekten av fluorpensling av tandytorna, en serie värdefulla arbeten av t. f. professor Ericsson och medarbetare över fluorideringen, varvid särskilt observeras hans nu pågående utredning av fluorisotopen. Från tandläkarhögskolan i Malmö föreligger en doktorsavhandling av laborator Syrrist, som ger bidrag till vår förståelse för fluorens emalj inverkan, betydelsefulla fältarbeten av Syrrist och professor Sellman över kariessänkningen inom zoner, där grundvattnet innehåller fluor i lämplig koncentration, goda experimentella studier över fluorens karieshinderande inverkan av laborator Gösta Gustavson m. fl. Medicinalstyrelsen har frågan om beviljandet av tillstånd till vattenfluoridering under utredning och torde inom kort, men vissa villkor för kontroll och översyn, låta städer och kommuner som så önskar tillgripa denna kariesbekämpning. Men vattenfluorideringen ställer många forskningsproblem och erbjuder organisationssvårigheter. Det har även framkommit förslag om utredning huruvida mjölken kan fluorideras, om läskedrycker och bordsvatten med fluortillsats lämpligen bör finnas i handeln, samt om andra näringsmedel, t. ex. salt, bör fluorbemängas. Alla dessa frågor bör snarast klarläggas. Om man går in på denna utvecklingslinje innebär det att fluortillsatsen kan genomföras frivilligt och under för kariesprofylax särskilt önskvärda åldersperioder.

Mot bakgrunden av det anförda synes det av medicinalstyrelsens tandvårdsbyrå nu framlagda petitum om betydande statsmedel för propaganda och upplysning om munhygien och sötsaksbekämpande på ett märkligt sätt förefalla efterblivet och förlegat. Nutidens odontologiska forskning följer säkrare riktlinjer, där effektiva åtgärder till 50 % minskning av kariesfrekvensen är möjliga. Sammanfattningsvis kan därför om det begärda an-

slaget sägas, att man icke vet huruvida ifrågavarande upplysningsverksamhet verkligen kommer att få någon effekt, medan den moderna kariesforskningen är helt klar över att utan överdrift sensationella framsteg i fråga om kariesbekämpandet kan uppnås på den ovan skildrade, mera positiva vägen. Vilka av dessa tillsatsmedel som skall begagnas och hur de skall sättas in kräver dock viss ytterligare utredning, som ur både ekonomisk och social synpunkt bör forceras på ett helt annat sätt än hittills. Denna verksamhet kräver också att riksdagen anvisar medel för att öka forskningens kapacitet vid våra tandläkarhögskolor.

På grund av vad nu anförts hemställer vi,

att riksdagen vid beviljande av det under rubriken Åtgärder i kariesförebyggande syfte yrkade reservationsanslaget av 95 000 kronor måtte föreskriva, att beloppet även skall räckas för en utredning från medicinalstyrelsens tandvårdsbyrå om effekten av upplysningsverksamheten i fråga om sänkning av kariesfrekvensen, och att önskemål uttalas om skyndsamt utredning av möjligheterna att insätta mera effektiva åtgärder mot tandrötan genom begagnande av lämpliga tillsatsmedel till vatten och/eller vissa livsmedel.

Stockholm den 26 januari 1957

Bertil von Friesen

Elis Håstad

Gustaf Kollberg

Ragnhild Sandström
